

Svým způsobem zázrak!

„Cestou domů jsem se kochala tím, jak je kolem krásně, barevně, dokonce i obyčejné světlo se zdálo být jasnější...”

Před více než třiceti lety jsem onemocněla zánětem rohovky. Vytvořily se mi na nich vředy a přišla jsem o zrak. Když jsem zjistila, že nevidím a vidět nebudu, byl to obrovský šok, několik nocí jsem proplakala. Ptala jsem se sama sebe: „Co teď bude, co budu vlastně dělat... vždyť mám rodinu, domácnost, přijdu o práci, o všechno...” Asi nikdo si nedovede představit, jaké to je najednou nevidět, jak moc se život změní, když přijdete o zrak. Naštěstí mám rodinu, která mi byla velkou oporou. Nikdo se mnou ale nemohl trávit celý den – musela jsem se zkrátka naučit žít ve tmě.

Bylo to velmi těžké. Byla jsem vždy od přírody divoká – jak se říká, neřízená střela –, ale teď jsem musela zpomalit a dávat víc pozor, kam a jak šlapu. Stalo se mi například, že jsem vyšla na zahradu, ale už jsem se nedokázala vrátit zpátky do domu. Jindy jsem se snažila něco uvařit, ale nechťíc jsem rozbila hrnek a měla jsem co dělat, abych nestoupala do střepů. To byly chvíle, kdy jsem se cítila zcela bezradná. Nechtěla jsem ale být nikomu na obtíž a snažila jsem se o maximální samostatnost. Pomáhaly mi různé chytré pomůcky pro nevidomé – třeba malý přístroj, který se zavěsíl na hrníček a zapípal, jakmile se při nalévání tekutiny hladina přiblížila k okraji, nebo mluvící hodinky, které jsem nosila na krku.

Skutečně náročné bylo naučit se orientovat v prostoru. Dřív jsme s rodinou jezdili na hory lyžovat, to bylo bohužel pryč, a tak mě manžel brával alespoň na procházky. Postupně jsem se ale naučila být samostatná, dokonce jsem chodila plavat do místního jezera. Nevzdávala jsem se naděje, že život ještě bude jako dřív. Hledala jsem odbornou pomoc, aby se mi zrak zase vrátil.

Navštívila jsem mnoho očních klinik a nakonec mě potkalo životní štěstí díky soukromé klinice Gemini ve Zlíně. Právě tady jsem se setkala s primářem Pavlem Stodůlkou, který navrhl vyzkoušet novou metodu, transplantaci umělé oční rohovky bostonského typu. Měla jsem zpočátku pochopitelně obavy, jelikož jsem již předtím prodělala řadu očních operací na jiných pracovištích, celkem osm transplantací rohovky od dárců, které však přes veškeré snahy lékařů nedopadly dobře. Na druhou stranu jsem si říkala, že nemám co ztratit – oční medicína šla za ty roky, co mi nemoc vzala zrak, ohromně dopředu, a tak jsem věřila, že operace tentokrát dopadne a že zase uvidím. A to se skutečně stalo.

Když jsem bezprostředně po operaci na sále otevřela oči, viděla jsem tak, že jsem dokonce přečetla drobné písmo na dezinfekčním roztoku – prostě svým způsobem zázrak. Samozřejmě za ním stojí nesmírná odbornost očního chirurga Pavla Stodůlky.

V čekárně mě vítal manžel. Starosti a trápení těch šestnácti let se na něm projevily a on přišel o vlasy; když jsem ho přirovnala k Fantomasovi, muselo být všem jasné, že opravdu vidím. Neskutečný moment byl spatřit děti, které mezitím dospěly. Dceru bych ještě poznala, ale syn, ten vypadal úplně jinak, než jak jsem si ho pamatovala, vlastně mi chvíli trvalo si uvědomit, kdo to vlastně je.

Cestou domů jsem se kochala tím, jak je kolem krásně, barevně, dokonce i obyčejné světlo se zdálo být jasnější. Svět se za ty dlouhé roky změnil, lidé nosili jiné účesy, jinak se oblékali. Dokonce i dnes, šestnáct let ode dne, kdy mi pan primář Stodůlka vrátil zrak díky umělé rohovce, stále objevuji věci, které jsem

ještě neviděla. Vidění se mi od té doby vůbec nezhoršilo, je úplně stejné jako ten den po operaci. Nedávno mě při nákupu, když jsem si četla etiketu, oslovila cizí paní: „Vy se máte, že tak dobře vidíte a že to přečtete.“ Usmála jsem se a odpověděla: „Ano, paní, ale to musíte napřed šestnáct roků nevidět.“

Dnes žiju normální život, mám pejska, chodíme denně na procházky do lesa, vařím, uklízím a snažím se užívat si života. Během let slepoty jsem si oblíbila audioknihy

a naposlouchala jich velkou spoustu. Když jsem konečně zase začala vidět, vrátila jsem se zpět ke čtení. Namluvené knihy jsou krásné, ale nic nepřekoná čtení příběhu a možnost si celý děj představit. I když všechno nedoženu, jsem nejšťastnější člověk na světě. Jsem opravdu vděčná za každé nové ráno, kdy vidím. Potkalo mě největší štěstí v životě, větší než vyhrát milion.

Hana Charvátová

Světlo po letech

Přijela za mnou šestnáct let nevidící pacientka a řekla: „Pane primáři, prosím udělejte něco. Jsem již mnoho let slepá, stárnu a chtěla bych ještě vidět své vnuky a své blízké.“ Měla na obou očích neprůhlednou rohovku, nevhodnou pro transplantaci tkáně od dárce. Celkem už za sebou měla osm takových transplantací, bohužel neúspěšných. Podstoupila vyšetření na mnoha klinikách v ČR i v zahraničí, včetně Švýcarska, ale nikde jí nedokázali pomoci.

V té době existovala už několik desetiletí operace, která takovým pacientům přinášela naději ještě někdy vidět. Má krkolomný název *osteodontokeratoplastika*. Ještě krkolomnější je její podstata a složitost provedení: Do neprůhledné rohovky se udělá malý otvor a do něj pak vsadí německá optika. Aby měla šanci se v oku dlouhodobě udržet, je potřeba velmi složitá operace, při které se pacientovi optika na oko upevní tzv. zubokostní ploténkou. Nejdříve se pacientovi vyoperuje zdravý zub i s kusem přiléhající čelistní kosti. Ze zubu a kosti se vybrousí tenká ploténka a do ní se vyvrtá otvor na optiku. Pak se tato zubokostní ploténka voperuje na dva měsíce do podkoží, aby se tzv. ogranulovala. Následně se vyjme, vsadí se do ní optika a to celé přilehne na malý otvor, který se udělá v neprůhledné rohovce. Aby to bylo ještě složitější, pacientovi se potom z úst vypreparuje vrstva sliznice, kterou

se oko překryje, a nakonec, když se k sobě vše přihojí, se v této vrstvě vyřízne otvor pro optiku. Pokud se tohle všechno podaří, může oko přes novou optiku zase vidět. Ke složitě operaci s vícero fázemi, kterou v ČR nikdy nikdo neprovedl a v zahraničí ji dělají multioborové týmy složené z očních a zubních chirurgů, jsme se odvážili společně s mým kolegou, očním chirurgem Janem Týnovským a s mou ženou Janou, zubní lékařkou. Pacientka po šestnácti letech opravdu začala asi na půl roku vidět. Poté se do oka bohužel dostala infekce, což je u těchto operací častá komplikace, a vidění se znovu ztratilo.

Ona ani my jsme však nehodili flintu do žita. Podařilo se mi přesvědčit amerického výrobce umělé rohovky Boston KPRO, aby nás udělal svým partnerem v ČR a vyškolil, abychom pacientce tuto umělou rohovku mohli implantovat. Tato operace je mnohem elegantnější, rychlejší a má méně komplikací. Nezapomenutelné byly první chvíle po operaci, kdy se pacientka posadila na operačním sále a po dlouhých letech slepoty řekla, že znovu vidí. Dokonce přečetla bez brýlí název dezinfekčního roztoku Betadine na láhvi. Když přišla do čekárny, kde na ni čekal manžel, který se o ni celých šestnáct let slepoty obětavě staral, řekla mu valašským nářečím: „Já ťa vidím.“ Všichni jsme měli radost. A on se jí zeptal: „A jak

vypadám?“ Ona na to valašsky: „To ti nemožu říct. No, vypadáš jak Fantomas.“ On i my všichni jsme se začali smát, protože mu za ta léta vypadaly vlasy a byl zcela holohlavý. Byl to nezapomenutelný okamžik štěstí pro nás, pro pacientku i pro jejího manžela. Vždyť co může být pro očního chirurga a jeho tým větší radostí a uspokojením než vrátit zrak někomu, kdo byl mnoho let slepý a už ztrácel naději, že ještě někdy uvidí? Od té doby uplynulo už šestnáct let. Každý rok se těším, až pacientka zase přijede na kontrolu, řekne nám, jak vidí a čte bez brýlí a jak ve Vsetíně, kde bydlí, chodí sama po ulici. Máme z toho velkou radost a držíme palce, aby jí vidění co nejdéle vydrželo.

Takových pacientů jsme na klinice měli už několik a tři z nich byli slepí dokonce více než půl století. Některým se podařilo vidění vrátit jen na určitou dobu, než vlivem dalších komplikací o ně bohužel zase přišli. Mezi nimi je i pán, který byl nevidomý plných 54 let, což je nejdéle trvající slepota, kterou se kdy podařilo zvrátit a vyléčit – vyšla o tom odborná publikace. Bohužel do roka vidění opět ztratil. Člověk by si mohl

myslet, že pacient proto bude smutný a depresivní, ale on je naopak velmi vděčný za tu dobu, kdy mohl vidět. On se totiž už jako slepý oženil a nikdy neviděl svou ženu ani své děti nebo vnuky. Po operaci se jeho vidění vracelo postupně několik týdnů. My jsme nejdříve nevěděli, proč to jde tak pomalu, až jsme si uvědomili, že za půlstoletí slepoty jeho mozek zapomněl vidět a zase se to postupně učí. To je popsáno i v oné publikaci, protože do té doby nebyl znám podobný případ. Dodnes si telefonujeme před Vánoci nebo na Nový rok a také mu telefonicky přejí k narozeninám.

Setkání s některými dlouhodobě nevidomými lidmi bývá pro mne velmi obohacující. Uvědomil jsem si, jak je těžký osud posílil a že se mu dokázali vzepřít a navzdory všemu žít kvalitní a prospěšný život. Mnozí z nich i přes své těžké postižení, přestože by mohli být v plném invalidním důchodu, pracují například jako ladiči hudebních nástrojů nebo maséři a ukazují tak nám vidícím, jak malicherné problémy nás často trápí.

MUDr. Pavel Stodůlka, Ph.D., FEBOS-CR